

רֵיט יֵעֻקב

אַרטאדאקסישער פאַמיליעז - זשורנאַל

פאַר יֵהודת, לייטעראַטור און חנוך-הבנות פראַגען.
ערשיינט אין מאַהל אין חודש.

Łódź, Grudzień 1924.

ROK II-gi

צווייטער יאָהרגאַנג.

בײַה לאדו, כסלו, תרפ״ה.

אָפּגעגעבן-טריטן 10 זאַטעס 8 יאָר - אין אויסלאנד 3 דאָלאַר 8 יאָר.

רעדאגירט דורך:
א. ג. פרידענאן

אינהאַלט:

- די יודישע לייכטלעך - הרב משה חיים לויא.
- העלעניום און יודענטום - הרה"צ ד"ר שמשון רפאל הירש ז"ל.
- צוויי לייכטלעך - הרב שמואל דוד לאַסקי.
- אונזערע לייכט-טרענער - שרה שענירער.
- אונזער העלדישע פרוי - בינא העשעלעס.
- די לייכטלעך דערצעהלען - שלמה גרשון ריטמייסטער.
- דער אונבעקאַנטער "בעטלער" - ס. גרינבלאַט.
- נאָך אַלץ אין יענעם אָווענד - מאיר שוואַרצמאַן.
- דער קאַמף און נצחון פון יודישען גייסט - י. ל. אָהלעאַן.
- אַפּאָריומען און געדאַנקען - רבי ידע'ל הפניני.
- מין באַבע, קליינער פעליעטאַן - שינדעל מייער.

בילדער:

חפץ חיים; רבי יצחק אבוחב ז"ל הספרדי; ר' שמואל אליעזר הלוי אידלש ז"ל (מהרש"א).

פּוילישע אָבטיילונג "WSCHÓD"

יפת אלקים ליפת - די געפיהלען וועט ג-ס געבען יפת'ן
 רשקון באהלי סם-רהלען וועט ער אבער אין די אהלים פון ס'...
 און אויב מיר זאלען ריכטיג בעגרייפן זיין זין, מוזן מיר
 די נבואה פערשטעהן אזוי: די הורשפאט איבער די געפיהלען,
 וועט ג-ס אונטערברענגן יפת'ן, אבער נור סם, וועט בלייבן
 אהלים און וועלעך ג-ס פאר וועט געפינען א ארט אינ'ם
 לעבען אויף ד'ערד.
 יפת'ס פרי איז יין, דאָס העלענישע פאלק פון האַרץ-פאנ-
 גענדער מיסטערשאפט און יעדעס געה'לטען און געהעבט.
 ס'מ'ס פרי איז אַבער עבר, דאָס העברעאישע פאלק, וואָס
 בויען די כענענע'ס אהלים, זיי זאלען זיין צו א רצון פאר ג-ס:
 אויפ'ן יסור פון קדושה, זדק און אנהלטה.
 ביידע זענען געשיקט געוואָרען דאָס חיה'שע נאָקעסקייט
 פון דער מענשהייט צו בעדעקען; ביידע זענען בעשטימט די
 מענשהייט פון איהר חיה-בעשטאנד צו אַנאמט כענעליכען און
 ג-סליכען צו דערהייבען, און זיי ביידע איז איבערגעגעבען
 געוואָרען חם, דאָס הייסטווייניגע, חיה'ש-נאָקעט זיך פאַשגאַנדע
 ווילדקייט, צו א ערציהערשער בעהערשוניג.
 פאַר די אינגעל פונ'ם אַלטען חיות, האָבען זיך אַלע געט-
 פלעקט די דרוי שטאַם-פעטער פון דער נייער מענשהייט.
 חם האָט דעם פאַטער'ס נאָקעסקייט דערזעהען, איז ער
 אַרויס און דערזעהלעט עס זיינע ברודער.

*** דער געזעצטער חובב דער זעלבער זעלען א פירוש, לייט
 העלען יפת און בנות העלען, חיה, און זיין טורח איז פיל
 (****) בראשית, טו כ"ז
 (****) בראשית, טו כ"ז

סם אין יפת אבער, האָבען גענומען דעם פאַטער'ס מלבוש,
 אַרויפגעלעגט עס זיך אויף די אַקסלען, גענאָגען אונטער זיך,
 און מיט אַ אַנגענומענע פנים, האָבען זיי איהם צוגעדעקט און
 דאָס נאָקעסקייט גי'ט געזעהן.
 דאָ האָט דער אויפגעוואַכטער חיות געזאָגט די מיט פירושים-
 פילע ווערטער:
 ברוך ד' אלקים סם - בענשען וועט נור ס'מ'ס ג-ס
 וויהי כנען עבד למו - און כנען-חמ'ס זעהן-וועט זיי דינגען,
 יפת אלקים ליפת - געפיהלען וועט ג-ס יפת'ן פענענען
 וישכון באהלי סם-וואוינען, וועט ער אבער אין די אהלים פון סם
 וויהי כנען עבד למו - און כנען וועט איהם דינגען. (****)
 די גאַנצע וועלט-געשיכטע ביז היינט, ווייזט זיך אויס אַלס
 אַ לעבונג פון די דאָזיגע געזעצטע ווערטער. פאַר באמת הער-
 שעה, גייטסיג בילדענע און אזוי אַרום דער לענקער פון די
 השקפות, מנהגים, איינריכטונגען, צילען און מעשים פון די פעל-
 קער, האָבען זיך ביז יעדעס אויף דער וועלטגעשיכטלעך-טריבונע
 אָנגעזעהן: נור צוויי יסודות, געגען וועלכע די איבריגע
 מענשהייט האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אָנגעהערן און דינגען. די
 דאָזיגע צוויי יסודות זענען - אזוי צו זאָגען - די שפּיץ-אַרגיגע
 פרוכט פונ'ם יפת'שען גייסט אין דער גרויסער בילדונג - דער
 העלענישער גייסט, און דער ישראליטישער, ש'מ'ס פרוכט, וואָס טראָגט
 אויף זיך און פערזוורקליכט די ג-סליכע ווערטער אינ'ם לענגען
 און לעבען - יוד אַ איו'ם.

(המשך קומט)
 (מ)

כענעלעך פרוכט'ן - דאָס האָבען איהרע פערזאָרשע הענד אויסגע-
 אַרבייט, שטיל און רעט, נישט זי האָט געוואָלט איהר נאָמען אויף
 עפעס אַדער מצוה לעזען מאַכען, כאַטש - פלעגט זי מאַג-
 כעס מאַל זאָגען - מ'מעג עפ'י דין מ'זעהט דאָך פונ'ם בית
 החרוה אין בית המקדש, וועלכער האָט געהייסען נאָך'ן נדבנ'ס
 נאָמען, יענער אַבער - האָט זי צוגעגעבען - איז נישט געווען
 קיין יוד, מיר יודען זוכען זיין בולט אין אונזערע קינדער
 תפארת זקנים בני בנים, דאָס וועט אויך פאַר זיי זיין
 דער בעסטער אַנדערקונג ווען מיינע קינדער וועלען געהן אין
 גלייכען וועג, און מען וועט קענען זאָגען אַשרי אמו שילדחה.
 כ'ענדענען ווען אַך בייך נאָך געווען אַ פּיצעלע קינד, און
 מייך באַבע פלעגט מיך צערטלען מיט איהר גוטסקייט און האַרציג-
 קייט, דאָן ווען אַך האָב זיך אויסגערוקט ביים טעטען: באַבע,
 איך האָב לעב פלייש, גיבט מיר נאָך! האָט זי אויסגעשטאַרט
 איהרע שאַרפע אויגען און געזאָגט: פלייש האָט מען לעבע? ג-ס
 האָט מען לעבע! מ'מעגט פלייש וויל ס'גיט כח צו די-
 גען הש'ת' און מקום צו זיין, וואָס די חוה הייסט.
 דאָס וואָרט, וואָס איז געווען פאַר מיר עפעס אַמין נויסה
 איז מיר פערבליבען, כ'האָב מיך עס אַלע מאל גע'חור'ט כאַטש
 כ'האָב עס נישט פערשטאַנען. דעמאָלט האָב איך געוואוסט, אַז
 פאַר ג-ס דאַרף מען מורא צו האָבען, מ'טאָר נישט טהון קיין
 עברה; פון לעבעשאַפט צו הש'ת' האָב איך נאָך נישט געהאַט
 קיין סום בעגריף. יעצט, אַז איך בין שוין ב'ה עלטער געוואָרען
 זעה איך אַז מ'האָט לעבע און מ'ליידט זיינע ליידען, מ'הילט
 זיך וועהאַנג און מען גיט זיך מיה-איהם צו העלפען מיט
 סמירת נפש - דאָס איז אהבת-המקום. דאָס לעבע האָבען אינז
 הייסט נישט פלייש האָט מען לעבע - נאָר ג-ס.
 שיינרל סייער.

הרב שמואל דוד לאסקי.
צוויי ליכטלעך.

עפענטליך יודישער פייער פאַקעל דער, נר של חנוכה. דער
 מאָן איז דאָמאָלט נישט אימשהאַנד אַרויסצוטראַגען דאָס יודישע
 ליכט על פתח ביתו מבחוק, די געטרייע אָפּשערוויליגע כהנים
 פערלירען זייער איינפלוס אויף דער יודישער גאַס און דאָס
 עפענטליכע יודישע לעבען ווערט בעהערשט פון די פערשידענע
 געצען-פריסטער וואָס פראָמאָנירען דאָס יודישען קדש הקדשים און
 בעמיהען זיך צו פערלעשען דעם אייביגען עמוד אש וואָס בע-
 לייכט די יודישע מחנה.
 אַריינקוקענדיג זיך אין די ברענענדע חנוכה ליכטלעך מוז
 די יודישע פרוי פערשטעהן זייער מיטטישע שפּראַך, זי מוז
 פערשטעהן די האַרמאָניע פון, נר של שבת, און, נר של חנוכה.
 פאַר וועלכע זי מוז איהר בעסטעס און טייערסטעס אַוועקגעבען
 זי מוז זיך אָפּגעבען אַ קלאָרען דין וחשבון פון איהר ראָלע אין
 יודישען לעבען, די חנוכה ליכטלעך מוזען אין איהר אויפרישען
 די הייליגע זכרונות פון אונזערע העלדישע גייסט קעמפער, און
 זי וועקען צום פלייסענען און אונערמידיכען פלענען פון איהר
 הייליגע פליכט - דעם, נר של שבת, וועלכער איז אַנ'אונגענט-
 בערליכער פערבינדונג צום, נר של חנוכה, און צו דער דערהאַל-
 טונג פון דעם אַלטייניגען אמת יודישען גייסט!

פערלאַנגען מיינע! זוכענישען!
 אַ, גרויס מייך בעגעהר צום אויסלייז!
 העי! ווער פון אייך אויסגעצייילט האָט די וואַלען פון ירדן
 וואָס טוב'לין מייך האַרץ?!

וואָס האָב איך דאָ צו רעדען,
 וואָס דאָ האָב איך צו טראַכטען,
 אַז אַליין געה איך אַהין?!

אַז מען דערצייילט: אַז מענשען ווערען דאָרט ניי געבוירען,
 אַז יודישע קעפּ שפּאַרען אונטער קאַבאַלד אויסגעשמירטע הימלען-
 טאָ זאָל איך אפשר נישט אויסזינגען אַ לויב-געזאַנג?
 - זון! ערד און ווינטען! ווערט מיר אַ קאַפּעלע!

ה. ליכטער.

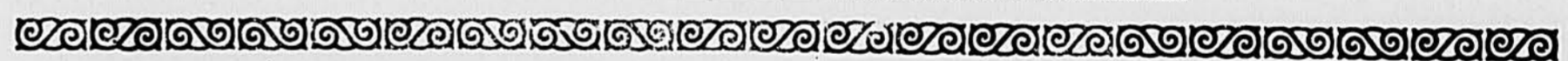

דער „הפץ חיים“ שליט"א.

דער 87 - יעהריגער וועלטס-גאון בעל הפץ חיים שליט"א נישט קינדעדיג אויף זיין טיפע עלטער איז דאך פריש און מונטער ווי אין זיינע יונגע יאהרען ווען עס נויטיגט זיך אין זיין מיטהילף ביי וועלכע ס'איז הייליגע זאך.

אין די לעצטע חדשים איז דער הפץ חיים שליט"א טעטיג ביי דער רעטונג-אקציע פאר'ן קיום פון די ליטווישע ישיבות. בעת זיין לעצטען בעזוך און ביאלי-סטאק לטובת די געלד-זאם-לונגען פון די ליטווישע ישיבות האט איהם דאס גאנצע ביאליסטאקער יודען-טום אויפגענומען מיט א ווארימען אין גראנדיצען קבלת פנים.

ר' שמואל אליעזר הקוי אידלש ז"ל.

דער מהרש"א איז געבוירען געווארען אין קראקא אינם יאהר ש"ה (1565). דער מהרש"א איז געווען אן איידעם פון הרב ר' משה ליפשיץ פון פויווען. ער האט זיך גערופען אידלש אויפ'ן נאמען פון זיין רייכע און פרומע שוויגער אידל. דער מהרש"א איז געווען רב אין פויווען, און צום סוף האט ער געפיהרט זיין גרויסע ישיבה אין אויסטרא וואהלינער קאנט. דער מהרש"א איז נפטר געווארען אין יאהר שצ"ב (1631).

רבי יצחק אבוהב הספרדי

(מחבר פון „מנורת המאור“).

אונזערע ליכט-טרעגער

(געראנקען לכבוד חנוכה)

יעדעס יאהר ווען מיר צינדען די חנוכה ליכטלעך און מיר פערטראכטען זיך איבער זייער בעדייטונג און זיין צוריק בלי-קענדיג אין דער רייכער יודישער פערגאנגענהייט, דאן פיהלען מיר זיך און עפעס אן אנדערער העכערער וועלט, אין דער וועלט פון אונזערע חשמונאים; מיר געפונען זיך אויך אין אגאנץ אנדער-רע שטימונג, וועלכע נעמט אונז ארום און בעהערשט אונזער גאנץ וועזן, פיהלענדיג זיך ערפרישט און גייסטיג געשטארקט מיר האָבען אין זיך דאמאלס עטוואס און יענעם כח, וואָס די חשמונאים האָבען געהאט בנת זייער קעמפן פאר דער גאנציקייט פון דער יודישער תורה און מצוות.

אין די פלעמליך פון די לעכטלעך, פון די לעכטלעך וואָס מיר צינדען שוין אפאר טויזנד יאהר, דערקענען מיר אן קיי-מאָל, קיינמאָל וועט דאָס אייביג בלייבענדיג הייליגע פיער, וואָס די חשמונאים האָבען אָנגעצינדען אין די יודישע הערצער, נישט אויסגעהן. די אייביג גליהענדע פינקען, וואָס זענען אַרויסגע-גאנגען פון אַלטען מתת, צו דערוואַרמען און בעגייסטערען די הערצער פון טויזענדער, טויזענדער יודען צו קעמפן און שטאַר-בען פאַר זייער אמונה, פאָלק און טראַדיציע, זענען נאָך נישט אויסגעלאָשען.

אָכט ליכטלעך צינדען מיר... אָכט גרויסע ליכט-טרעגער פון יודישען פאָלק קומען אונז דאָן אויף די געדאַנקען. זייער געשטאַלט שוועבט דאָן פאַר אונזערע אויגען און ס'דאַכט זיך אַז אַס שטעהן זיי - די גייסטיגע פיהרער מיט זייערע פינקלענדע אויגען און גליהענד האַרץ איבערזוגעבען זייערע ברידער די בעגייסטערונג און געפיהלען וואָס זיי שפּורען דאָן.

אַס שטעלט זיך פאַר אונז, אונזער עלטער פאָטער אברהם... איין מענטש צווישען טויזענדער טויזענדער געצענדיגער, דערקענט ער דעם גרויסען וועלט-בעשעפער און האַלט נישט די ערקענטניס פאַר זיך, שטעמט זיך נישט איבער אַליין דעם אמת הויך צו פרע-דיגען און פאַר אַלץ איהם קלאַר מאַכען.

און וואָס זעהען מיר? דער אמת. דער כח פון אייביגען אמת איבערצייגט אַלעמען זאָגאַר אַזעלכע וואָס זענען געווען געווינקען אין דעם געצענדיגסט-קילט זייער גאַנץ לעבען, טראַגט אריין ליכט פון ג-טליכען אמת אין די קרייזען וואָס האָט געהערשט אַ מוראדיג פינסטערניש און ער פערשאַפט זיך נייע תלמידים, גייסטיגע אָנהענגער, פער-שטענדיג אַז ס'איז נאָך וועניג אַליין דעם אמת צו וויסען נאָר איהם איבערזוגעבען אַנדערע.

אַס פערנעהט ער אויך דער ליכט-שעפער פון דער מענטש-הייט און בפרט פון יודישען פאָלק. זיינע קינדער זענען אין סכנה פערזוינקען צו ווערען אויף אייביג אין דעם געצענדיגער-שען ענישטען, צוליב דעם גרויסען דרוק פון שווערץ אַרבייט וואָס זיי ליידען דאָרט. אָבער, לאַ ניום ולא ישן שומר ישראל... עס שטעלט זיך באַלד פאַר אונזערע אויגען די הערליכע געשטאַלט פון משה רבנו וועלכער זיינענדיג ערצויגען אין דעם קייזערליכען הויף פון די פרעה'ס און אין גייסט וואָס האָט דאָרט געהערשט, האָט דאָך דעם מוט אַרויסצוטרעטען געגען די כולת וואָס ווערט בעגאַנגען זענען זיין פאָלק, שטעלענדיג זאָגאַר זיין לעבען אין

יעדעס יאהר ווען מיר צינדען די חנוכה ליכטלעך און מיר פערטראכטען זיך איבער זייער בעדייטונג און זיין צוריק בלי-קענדיג אין דער רייכער יודישער פערגאנגענהייט, דאן פיהלען מיר זיך און עפעס אן אנדערער העכערער וועלט, אין דער וועלט פון אונזערע חשמונאים; מיר געפונען זיך אויך אין אגאנץ אנדער-רע שטימונג, וועלכע נעמט אונז ארום און בעהערשט אונזער גאנץ וועזן, פיהלענדיג זיך ערפרישט און גייסטיג געשטארקט מיר האָבען אין זיך דאמאלס עטוואס און יענעם כח, וואָס די חשמונאים האָבען געהאט בנת זייער קעמפן פאר דער גאנציקייט פון דער יודישער תורה און מצוות.

אין די פלעמליך פון די לעכטלעך, פון די לעכטלעך וואָס מיר צינדען שוין אפאר טויזנד יאהר, דערקענען מיר אן קיי-מאָל, קיינמאָל וועט דאָס אייביג בלייבענדיג הייליגע פיער, וואָס די חשמונאים האָבען אָנגעצינדען אין די יודישע הערצער, נישט אויסגעהן. די אייביג גליהענדע פינקען, וואָס זענען אַרויסגע-גאנגען פון אַלטען מתת, צו דערוואַרמען און בעגייסטערען די הערצער פון טויזענדער, טויזענדער יודען צו קעמפן און שטאַר-בען פאַר זייער אמונה, פאָלק און טראַדיציע, זענען נאָך נישט אויסגעלאָשען.

אָכט ליכטלעך צינדען מיר... אָכט גרויסע ליכט-טרעגער פון יודישען פאָלק קומען אונז דאָן אויף די געדאַנקען. זייער געשטאַלט שוועבט דאָן פאַר אונזערע אויגען און ס'דאַכט זיך אַז אַס שטעהן זיי - די גייסטיגע פיהרער מיט זייערע פינקלענדע אויגען און גליהענד האַרץ איבערזוגעבען זייערע ברידער די בעגייסטערונג און געפיהלען וואָס זיי שפּורען דאָן.

אַס שטעלט זיך פאַר אונז, אונזער עלטער פאָטער אברהם... איין מענטש צווישען טויזענדער טויזענדער געצענדיגער, דערקענט ער דעם גרויסען וועלט-בעשעפער און האַלט נישט די ערקענטניס פאַר זיך, שטעמט זיך נישט איבער אַליין דעם אמת הויך צו פרע-דיגען און פאַר אַלץ איהם קלאַר מאַכען.

DLA DZIECI

Chana i siedmioro dzieci

napisał Sz. Szajnfeld.

Zyla kobieta w kraju Jehudy,
Na imię Chana jej było.
Miała siedmioro dzieci,
Śliczne jak zorza poranna.

Wszystkie ładne jak słońce,
Dobre jak aniołowie w niebie,
Również jak ich matka
Kochały B-ga więcej od siebie.

Chana ze siedmiorgiem dziećmi,
Przedstawione zostały
Antjochusowi, groźnemu królowi,
Którego się wszyscy bali.

Ten, groźnie spojrzawszy na dzieci,
Twarz u niego sroga,
Wyrzekł surowo z gniewem:
Opuście wasz naród i B-ga!

Naszego narodu my nie zdradzimy,
W innego B-ga nie uwierzmy. —
Odpowiedziało najstarsze dziecko,
Żydami jesteśmy i Żydami umrzemy!

Rozpalcie ogień i kładźcie drzewa!
Grzmotał ten groźnie do sług:
Trzymajcie tego chłopca.
Utnijcie mu ręce i nogi...

Najemnicy i słudzy napadli
Na dziecko, niby na zwierzęcia;
Uczynili mu te męki dlatego,
Bo się nie schylał do złotego cielęcia.

Hartujcie, mocnijcie się bracia,
Niech nikt swej wiary nie traci!
Kiedy został wrzucony do ognia,
Wolał z płomienia do braci.

Matka patrzy na syna,
Dzieci — na brata,
Który się piecze w ogniu,
A jednak się nie boją kłosa.

Żaden jęk nie dał się słyszeć
Kiedy dusza do nieba uleciała;
Zadne oko nie łzawiło, —
Nawet matka z dumą wytrzymała.

Wtedy przyprowadzili drugie dziecko,
Przed Antjochusa oblicze groźne.
Służ naszemu bogu — powiedział,
A zamianuję cię Wielmożnym...

Jestem Żydem — dziecko odpowiedziało,
Mój B-g jest B-giem świata,
Żydowski naród — moim narodem,
Więc pójdę za przykładem brata.

Bądź pochwalony — z płomienia
Wolał męczennik mały.

Dusza już do nieba uleciała,
Zaś matka i dzieci niewyciężony byli.

Przyniesiono trzecie dziecko,
Powiedział łagodnie król:
Śliczne dziecko! zostań Grekiem
Na świecie będziesz żyć szczęśliwie...

O, ty morderco! odparł chłopiec,
Czy naprawdę wierzysz,
Ze ja się śmierci i męki boję,
Którą uczynić mi zamierzasz? —

Wiedz, że ja z ciebie i śmierci drwię,
Chociaż jestem małym chłopcem
Ale zato Żydem, który
Pogardza złotym cielęciem.

Wstydź się bo...
Chłopca nagle ujęto,
A przed wrzuceniem go do ognia
Ręce i nogi mu odcięto.

Przyniesiono czwarte, piąte
I szóste dziecko przed króla,
Wszyscy wiary nie zdradzili:
Wyzionęły dusze z cichym bólem.

Matka i najmłodsze dziecko,
Na własne oczy to widzą:
Skrzyć cicho cierpią,
I ze śmierci sobie szydzą.

Przyprowadzono najmłodsze dziecko,
Pochlebstwem usiłuje go ująć morderca,
Słychać się dalo bicie
Dziecinne serca.

Chłopce zbliżył się — rzekł,
Nie bój się, mój kochanku!
Nie podzieliłś losu twych braci,
Zostaniesz w moim zamku...

Człowieka dobrocią pogardzam.
Boję się jedyne B-ga w niebie!
Poślij mi więc do mych braci,
Nie chcę być u Ciebie...

Tego nie uczynię, śliczne chłopcze,
Najlepsze wina Ci dam,
Przy królewskim stole będziesz jadł,
I wielką mocią będziesz nam.

Wszystkie piękności i śliczności,
Znajdujące się w moim kraju,
Będą własnością twoją,
Tylko według naszego uczyni zwyczaju.

Ale czy za wieczne me życie i szczęście
B-ga i narodu mego sprzedać mam? —
Nie! posyłam mnie do nieba,
Bo B-g i moi bracia tam...

Prawda — małym jeszcze jestem,
Ale nie zważ na to, królu,
Wolało chłopię z mocą —
Bo żydowskie serce wiecznie pokonywa ból.

Twarz u króla Antjochusa,
Czarna niby chmura,
Nim gniew wybuchł,
Z tego straszego gburą.

Antjoches wziął chłopca,
Rosnął obok siebie,

W następnym Nr. „Wschodu“ ukaże się
dalszy ciąg „dziewiętnaście listów“ Hirsza.

Twórca Chasydyzmu
Rabi Isroel Bał-Szem-Tow

urodz. w 1700, rozstał się ze światem w roku 1760 (22 maja).

Odpowiedzi redakcji:

— Rachman, Praga. — Kwestja poruszona przez Pana jest godna uwagi. Jednak artykułu umieścić nie możemy z powodu nie jasnego wyrażania się.

— P. L. G., Warszawa. — Co do podręczników szkolnych dla „Bejs-Jakow“, zapadły uchwały na ostatnim posiedzeniu C. K. „Agudy“.

— P. Z. K., Parysów. — Drukować nie będziemy.

— Pani I. Mond, Kraków. — Ma Pani słuszną rację, jednak...

— P. H. Ingber, Siedl. — Gimnazjum „Chawaceles“ w Białymostku znajduje się pod opieką „Agudy“. Dyrektorem jest działacz na polu pedagogicznym, Dr. L. Niemcewicz.

— M. H., Kielec. — Ta sprawa nie do nas należy. Zwracać się do zarządu „Bejs-Jakow“, Kraków, ul. Katarzyna.

— G. Herszman. — Za błędy korektorskie nie możemy odpowiadać.

— Ickowicz, Sosnowice. — Wyślemy.

Całował go i szeptał mu do ucha:
Synu! bohaterskie w tobie serce!

Podnieś tylko pierścionek z ziemi,
By mówiono żeś spełnił me kazanie;
Możesz sobie zostać Żydem, jak sam chcesz,
I szczęśliwie żyć będziesz w stanie.

A ty, mordercza matko — wołał,
Matka to słucha i milczy —
Czy niema litości w twem sercu,
Czy posiadasz charakter wilczy?

Czy także jego śmierci
Chcesz zostać świadkiem? —
Jeżeli prawdziwą jesteś matką
Słuchaj moje rozkazy.

Namów go, by Szczęście wybrał,
Miał zgrubę i śmierć — i przy życiu został;
By był na zawsze szczęśliwy,
I by nagrody odemnie dostał.

Matka pieściła małego jej synka,
Całowała i do serca go ścisłała,
A podczas jej mowy do niego
Twarz u niej z radości jaśniała.

Radością — z mocą zawołała —
Mocnij się, ostatni mój synu,
Pokaż im żeś zdolny jak twoi bracia
Do bohaterskiego czynu!...

Synu! pamiętaj kim jesteś,
Umieraj dla narodu i B-ga naszego;
Idź do Twych braci, powiedz im,
Ze matka zaraz przyjdzie do grona Waszego.

Gdy matka słowo „śmierć“ wspomniała,
Stanął pełny sztywności.
— Spieszę do mych braci,
Teraz, mam! do krótkiego widzenia...

No, kochane dziecko!
Czego sobie wybrałeś?
Antjoches dziecku się pytał;
Czemu łzy u matki wylałeś?

Na co czekacie? wołał chłopiec,
Utnijcie mi ręce i nogi!
Ja Was i Waszego boga hańbię,
Bo moim B-giem jest żydowski Bóg.

Śmierci i męki — zniecierpliwiony rozkazał,
Jego rozkaz wykonali kaci;
Chłopiec został zamęczony,
I wysłany do braci.

A ty przekleśta! wołał do matki,
Ciebie się nie zabije,
Bo jeszcze gorzej od śmierci,
Kiedy matka tak nieszczęśliwie żyje...

Ale matka spieszyła na szczyt wieży, —
Bo po co żyć miała?
Rzuciła się więc z wysokości,
By ze dziećmi na wieki się złączyła...

Dodatek do miesięcznika „Bejs-Jakow“.

Redakcja rękopisów nie zwraca

Kierownik literacki: W. LAJCHTER.

RABI AKIBA

JEGO ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ.

L. Rabinowicz.

VIII. *)

Pewnego razu przyjaciel r. Akiby, uczony r. Tarfon, dał mu dużą sumę pieniędzy i powiedział: Kochany Akibo! ja i ty już nie jesteśmy młodzi; czas pomyśleć o tem, żeby zabezpieczyć się na starość. Więc, weź te pieniądze i kup ziemie. Kiedy się zestarzejemy i nie będziemy w stanie pracować, ona nam da pewny kawałek chleba.

Akiba wziął pieniądze i wyruszył w podróż. Po drodze spotykał nędzarzy, cierpiących. Akiba z tych pieniędzy hojnie rozdawał jałmużnę. Po pewnym czasie wrócił do przyjaciela — ale z próżną torbą.

R. Tarfon bardzo ucieszył się przyjacielem — A co, czy kupiłeś piękny majątek? Czy duży? Jaki dochód przynosi? — zapałał go dalej.

— O, tak! odparł Akiba, — kupiłem intratny majątek, duży, jakiego jeszcze niema w całym świecie.

— Ale czy masz dowód prawny kupna? Zapałał r. Tarfon.

— A jakże, a jakże — odpowiedział Akiba, — i jeszcze jaki akt kupna! Oto jest przy mnie. Akt jest napisany ręką samego cesarza Dawida. Patrz!

— I wyjął z zanadru psalterz i przeczytał następujące miejsce: „Kto hojnie rozdaje ubogim, ten jest najbogatszym człowiekiem; zasługi jego są nieocenione“.

Słysząc te słowa, r. Tarfon rzucił się na szyję swemu przyjacielowi, zaczął go całować i powiedział:

— Kochany przyjacielu, nauczycielu i mistrzu mój! Teraz tylko widzę, że jeszcze wiele mi się potrzeba u ciebie uczyć.

Rządca Judei — Anni Rufus (o którym się mówi niżej), często zapraszał do siebie Akibę i wstępował z nim w rozmowę o rzeczach wiary. Chciało mu się swojami zręcznymi zapytaniami zasmucić Akibę i postawić go w położenie bez wyjścia. Lecz to mu się nie udawało, Akiba zawsze pokonywał go swojami mądrymi i dowcipnymi odpowiedziami.

Oto, rabbi, twierdzisz, że wasz B-g jest przyjacielem biednych, odziewa nagich, zasłania wdowy i sieroty, pociesza cierpiących. Dlaczego więc On się nie troszczy o wyżywienie i utrzymanie ich?

— Pan B-g zostawił tę troskę ludziom, żeby oni mogli tworzyć dobro i tem zasłużyć na miłosierdzie Pańskie — odpowiedział Akiba.

— Piękna zasługa! odparł Rufus. Słuchaj ja przytoczę ci przykład. Jakis wielki pan rozgniewał się na swego niewolnika i kazał go wtrącić do więzienia. Został wydany srogi rozkaz niepodawać mu żadnego jedzenia, ani napoju. Znalazł się jednak śmiały gwałciciel tego zakazu i dał niewolnikowi jeść. Co ty powiesz na to? Czy ten magnat zaliczy to jako zasługę?

Porównanie nie zupełnie trafne, odpowiedział Akiba. Przedstaw sobie przykład następujący: Jakis

*) Z przyczyn od nas nie zależnych, zmuszeni jesteśmy przepuścić rozdział V, VI i VII, co jednak nie wpływa ujemnie na całość.

Redakcja,

wielki pan rozgniewał się nie na niewolnika, lecz na swego rodzzonego syna. Kazał go wtrącić do więzienia i pozbawić jedzenia. Znalazł się, jednakże liściowy człowiek, który zgwałcił rozkaz magnata i tym sposobem ocalił dziecko od głodowej śmierci. Czy ten pan będzie z tego niezadowolony? Czyż nie wynagrodzi zbawcę jego syna, na którego, w przystępstwie gniewu, wydał taki srogi wyrok? A przecież my wszyscy jesteśmy dziećmi Ojca Niebieskiego?!

Rufus zmuszony był przyznać, że po stronie Akiby jest słuszność.

Razu pewnego zaskoczył Akibę następującym zapytaniem:

— Powiedz, Akibo, dlaczego B-g was wybrał swoim narodem, a nie nas? Dlaczego on nas tak nie kocha, jak was?

— Udziel mi czasu do jutra, wtedy ci odpowiem.

Na drugi dzień Rufus spotkał Akibę ze żartobliwym zapytaniem —

— Co widziałeś we śnie dzisiejszej nocy, Akibo? Odpowiedz.

— Mnie się śniło, że chodzę po ulicy. Wtem spotykam dwóch psów: jednego zowią Rufusem, a drugiego Rufusową...

— Co rzekłeś, Akibo? — przerwał w gniewie Rufus. Czy wiesz, że zasługujesz na śmierć? Psów nazywasz moim imieniem i imieniem żony mojej!

— Przystań, panie gniewać się i wysłuchaj mię do końca. Psy, przecież są takie same stworzenia Boskie, jak i my. One są także samo żywo istoty, jedzą i piją, rozplodniają się i mnożą, żyją i umierają, jak ludzie. Jednakże, człowiek gniewa się jeżeli nazywają psa jego imieniem, jakżeż Panu B-gu, stworzycielowi nieba i ziemi, nie gniewać się na tych ludzi, którzy kłaniają się kłocowi i nazywają go bogiem?

Wyrazy tę głęboko zapadli Rufusowi w duszę.

— Jaka różnica między jednym dniem a drugim? zapytał on drugim razem Akibę.

— Jaka różnica między jednym człowiekiem a drugim, nie namyślając się, zapytał Akiba?

— Czyż się ty domyślił, o co ja cię pytałem?

— Domyśliłem się — odrzekł Akiba. Tyś się zapytał, jaka różnica między sobotnim dniem a drugim powszednim dniem. A ja ciebie się zapytałem, jaka różnica między tobą a innymi ludźmi.

— Mnie B-g wybrał rządzący Judei.

— I dzień sobotni Pan B-g wybrał dla siebie. Gdyż powiedziano jest: sześć dni pracuj, a siódmy dzień jest sobotą Panu B-gu twemu.

Akibę trudno było zasmucić jakimkolwiek nieoczekiwanym zapytaniem. Zawsze potrafił trafnie odpowiedzieć i dawać przytomne i dowcipne odpowiedzi.

Pewien poganin raz zapytał Akibę:

— Czyż to nie jest zachwalstwem, że słaba owca pasie się między siedmdziesięciu wilków (wtedy sądzili, że na świecie znajduje się siedmdziesiąt narodów)?

— Pastuch onej — odpowiedział Akiba, potrafi ją zasłonić i poródr siedmdziesięciu wilków.

(D. c. n.)

CHANUKAH.

Wszystkie narody i państwa obchodzą prócz świąt religijnych także święta t. zw. narodowe lub państwowe.

Święta wogóle mają bowiem wielkie znaczenie w życiu każdego społeczeństwa. One to wpajają i utrwalają w pamięci społeczeństwa świętującego pewne rocznice te idee, które są związane z danymi rocznicami. Z tego założenia wychodząc zaznaczamy, że Chanukah i Purym są świętami par excellence narodu-żydowskimi. One to odtwarzają z całą dokładnością postać ideową żydostwa i jego rolę historyczną. Niniejszym ograniczę się do omówienia wyłącznie święta „Chanukah“.

Były to czasy przełomowe, bardzo krytyczne w dziejach Żydów, Judeja. była podległa władcom ościennych krajów, raz Egipcjowi raz Syrii lub innym. Zgola odmienna od judaizmu kultura grecka t. zw. hellenizm wnikł do Palestyny. Przejęła się nim przede wszystkim plutokracja żydowska wraz z garstką słuzalczych arystokratów jak Jazon i inni. Zaczęli oni propagować hellenizm, zakładając szkoły (gimnazja) na modłę grecką z przeważającym programem ćwiczeń fizycznych. Rozpoczął się wtedy wielki rozłam społeczeństwa żydowskiego na 3 partje: faryzeuszy, saduceuszy i isaitów. Helleniści nabierali coraz więcej odwagi i bytu, aż sięgnęli po najwyższe dostojenstwo żydowskie, najwyższego kapłana (כהן גדול). Gdy ich wszystkie usiłowania narzucania Żydostwu swoich idei spełzły na niczym, zaczęli oni działać za pośrednictwem władcy Palestyny, Antjocha.

Helleniści oświadczyli Antjochowi, że dopóki Żydy będą wypełniać nakazy Tory (מצוה), dopóki nie przyjmą oni kultury greckiej. Polecił tedy Antjoch zw. Epiphanes namiestnikowi palestyńskiemu rozpocząć robotę inkwizycyjną zmuszania wszystkich Żydów do odprawiania ofiar bogom pogańskim i zakazać wypełniania nakazów religijnych święcenia soboty, obrzucania niemowląt i odprawiania modlitwy codziennej z Tefilim (תפילין). Wojska syryjskie zbezczeszcili świątynię (בית המקדש), okradając ją z jej bogactw.

Słabsze jednostki żydowskie ulegały terrorowi. Ale wśród ogółu żydowskiego panowało silne oburzenie na postępowanie hellenistów.

Ze serca zbolalego żydostwa potrafił jeden z niewielu Mateusz, z rodu kapłańskiego Hasmoneitów wykrzesać wielki ogień poświęcenia dla Tory i tradycji żydowskiej. Na jego zew stanęło całe żydostwo do szeregów armji obronnej, która zdolała pobicić kilkakrotnie licniejszą od siebie armję grecką.

Żydostwo mocą swojego zapalu oswobodziło się od przemocy hellenistów i greków. Uwolniono od syryjczyków świątynię i przywrócono wszystkie nabo-

żeństwa. Po śmierci Mateusza dzieła oswobodzenia dokonali jego synowie Jehudá zw. Makabi na czele.

W tej wielkiej akcji wybitny też udział brały kobiety.

Główną bohaterką wieścią była znana Judyta. Jakie jest znaczenie tego epokowego wydarzenia?

Historyczne święto Chanukah jest niezbitym dowodem historycznym, iż żydostwo nigdy nie ulegnie przemocy ideowej wszelkich krzewicieli jakiegokolwiek bądź kultury niezgodnej z judaizmem. Skąd by nie pochodzili owi krzewiciele z łona własnego narodu, czy też inszego, nie znajdą oni w społeczeństwie żydowskim posłuchu dla idei wyrosłych na gruncie nieżydowskim.

Co znaczą słowa Makabi i Hasmonea?

Czyżby symbolami apoteozy sportu i gimnastyki jak to chcą rozumieć wszyscy domorosli malcy, dające nazwę swoim klubom sportowym szczytne przydomki Makabi i Hasmonea?

Właśnie historia jasno pokazuje, że są one zaprzeczeniem ich poczynań. One demonstrują na zawsze, że judaizm nie ma nic wspólnego z teorią grecką: „Sana meus in sano corpore“. Chanukah jest w gruncie rzeczy świętem młodzieży (חג המצות). Ono zawiera bowiem wiele pouczających wskazówek dla dorastającej młodzieży. Niechaj cała młodzież skrupulatnie rozpatruje dzieje święta „Chanukah“, a wiele nieporozumień w życiu uniknie.

I. Sz. R.

Z UŚMIECHEM...

Z uśmiechem trzeba iść przez życie,
W otwarte karty z losem grać;
Cóż pieścić w duszy swojej skrycie,
I ciągle śmiać się, tylko śmiać!...

.....

Głęboko w piersi taic jęki —,
Na ustach stłumić przekleństw grzech!..
Kroczyć bez śladu wielkiej męki,
I mieć dla świata tylko śmiech!...

.....

A jeśli w życiu złej szermierce —
Zwycięży Cios — krwiożerczy kat,
Skrwawione trzeba ukryć serce,
I iść z uśmiechem dalej... w świat!...

A. Lonszajn.

WSCHÓD

ROK II

ŁÓDŹ, GRUDZIEŃ / כסלו 1924.

Nr. 8.

Dr. N. Birnbaum / Lud Boży

9) (Ciąg dalszy)

I niech też nikt nie myśli, że zaliczam do buntowników pogańskich jedynie narodowych Żydów zachodu, zaś Żydów narodowych wschodu do nich nie zaliczam. Uznaję tych ostatnich za zdolnych do tego wszystkiego, do czego uznaję i tamtych. I jeszcze więcej: skłaniam głowę przede wszystkim przed wielkimi hebrajskimi i żydowskimi wieszczami, chociaż wiem, że ich dzieła inaczej wyszłyby z pod ich pióra—co do formy i treści,—i dalekie byłyby od wszelkich europejskich wzorów, gdyby oni, wieszczki, byli Żydami z głęboką płomienną wiarą w B-za, a silną gorącą zgodą w potężną religijną dyscyplinę:—przejawił się przecież w ich najlepszych utworach B-ski ludowy pierwiastek z którego oni sami pochodzą. Jestem zdania, że dotychczas, że nowsi nacjonalisci wschodu zasłużyli sobie na uznanie, że się rzekli przeciw sobie starej nacjonalistycznej metody ubóstwiania ludowości żydowskiej z której dopiero co wyjęto prawdziwą żydowską świętość za pomocą nowej powszednio świeckiej świętości; że uparli się chęci zbudowania nacjonalizmu na podstawie przeszłości i przyszłości, których wyprzec się nie może.

Przyznaję, że ci ludowcy nie dążą do ideałów, które rozwiązują w sposób nacjonalistyczny, lecz szukają własnie duszy ludu żydowskiego, a w kwestiach materialnych zgadzam się na większość ich żądań. I przyznaję także, że żydowscy nacjonalisci wschodu—może oprócz oziębłych, dla których odrębność narodu nie jest niczem więcej jak faktem grupowania się—trzymają swych zwolenników do dyspozycji ludu żydowskiego, dając im w ten sposób możliwość powrotu w przyszłości na ich ludową i jedną jedyną drogę. Z drugiej zaś strony czuję jednak, iż, mając możliwość wywierania wpływu na te wielkie nabożne masy, są oni bardziej niebezpieczni od swych przyjaciół z zachodu. Widzę także, niestety, że i oni są oddani tym samym, wcale niewesołym przyzwyczajeniom, tym samym złudzeniom i próżnościom co i tamci, z tą tylko różnicą, że oni, uczniowie, wychodzą na tem bardziej niezgrabnie. Widzę, jak dysputują między sobą, jak politykują, jak kłócą się nawzajem, we wszelkich stronnictwach, które sobie w tym celu stworzyli, a im są modniejsi, materialistyczniejsi, „radkalniejsi”, tem więcej zagmatwana jest ich myśl, ciasniejsza ich horyzonty. Widzę ich w barach Warszawy i New-Yorku: tych najwyczajniejszych odbiciach kawiarni Wiednia i Ber-

lina. Widzę, jak europeizują w sposób najdziwniej komiczny. I tak samo jak w ich złych zwyczajach—znajdują rażące rysy buntowników pogańskich także w tem, co myślą i czego pragną. Widzę, że nie dochodząc do treści duszy żydowskiej, przylegają do nielicznych pojedynczych manifestacji, nieważnych czynów jej, i nie tylko wiedzieć niechęcią o przebranej świętości ludowości żydowskiej, ale nie wiedzą także o jej prawdziwej świętości. Czują także—w każdym bądź razie terażniejszość nie jest przecież mniej przemijająca niż przeszłość i przyszłość—że ich wszystkie dążenia kulturalne są całkowicie skierowane na przemijające barwy, a nie na wieczną treść. Widzę, że i oni dążą swemi autonomjami jedynie do świeckości i że tej świeckości koniec końcem nie przybywa więcej siły, duchowej z tego, że nie maskują jej w postać ideału. Widzę, że ich walka o język żydowski—prowadzona z wielką odwagą i z wielkim skutkiem—także niema swego źródła w pracy ich świeckości na korzyść duchowości, lecz w tem tylko, że jest narzędziem narodem, jak język innych ludów. I wnioskuję z tego, że nawet z największymi wynikami nie mogą oni z nich wydobyć nic innego, ponad pogańskie bunt na sposób żydowski.

Wyrobione zdanie moje o ruchu pogańsko żydowskim nie ma świadczyć o tem, że ludzę się jakoby miał przed sobą potęgę w fali Żydów-pogań, tym bardziej, że obok mniej licznych jawnych i świadomych asymilantów i nacjonalistów widzę wielką masę ukrytych i nieświadomych. Dla mnie jest rzeczą jasną: na zachodzie wszyscy Żydzi—jedni dobrowolnie, inni pod przymusem świadomie lub nieświadomie—znajdują się na różnych stopniach wzbierającego, a powiększającego także wezbranego spoganienia. Ale i na wschodzie kruszy się wielka żydowska masa starego pokroju,—wpłynęły tu przykłady zachodu i swoich Żydów pogań obok na różny sposób prowadzonej agitacji. Coraz częściej zamieniają prawdziwi Żydzi swój styl i mocną, wyrazistą linję swego życia, własne swe piękno na próżność, lekkomyślność i ordynarność, swą wielką, piękną i płodną obawę przed grzechem na próżne rozkosze współczesnego Babilonu. Coraz częściej mięknie wytrzymałość, jedność i dyscyplina w ich żydowskiej duszy. Coraz częściej ukazują się nowi amatorzy zaszczytu, by dać sobie wyrwać ze serca żywego B-ga, a wstać na jego miejsce kawałki i cząstki i szczególki wiedzy, sentymentalne brednie i polityczne wykrety,—dać się wyprzedać z „ciemnego ghetta” w „jasną cywilizację”.
(Koniec drugiego rozdziału.) Przełożył M. W.

הנהגת המוסדות הרוחניים

הנהגת המוסדות הרוחניים היא אחת מהמשימות החשובות ביותר של המוסדות הרוחניים. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה.

הנהגת המוסדות הרוחניים

הנהגת המוסדות הרוחניים היא אחת מהמשימות החשובות ביותר של המוסדות הרוחניים. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה.

הנוכח-פיערוגות

הנוכח-פיערוגות היא אחת מהמשימות החשובות ביותר של המוסדות הרוחניים. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה. המוסדות הרוחניים הם אלו המוסדות אשר מטרתם היא להעביר את התורה והמצוות אל הלבבות, ולהעמיד את האדם על דרכי הישועה.

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.
№ 6 (15)

„BAJS JAKOW” (miesięcznik).

פריז 28

פריז 28 גר.

בית יעקב

ארטאדאקסישער
פאמיליעז = זשורנאל

פאר יהדות, ליטעראטור און חנוך-הפנות פראגען

ערשיינט איין מאל אין חודש.

Lódź, marzec 1925 r.

ROK II-gi.

צווייטער
יאָהרנאַנג

ביה, לאדז, אדר, תרפ"ה.

אבאָנעמענטס-פריז 10 ולאַסעס אַ יאָהר — אין אויסלאַנג 3 דאָלער אַ יאָהר

רעדאָנירט דורך:
א. נ. פרידענזאָן.

אינהאלט:

דאָס „בית יעקב” פראָבלעם — דר. ש. דייטשענדער
יודישע וועלט-אַנשוואַונגען, אגודת ישראל און די פרוי —
הרב דר. פנחס הכהן
אין פראנקפורט א. מ. (רייזע נאָטיצען) — שרה שענירער
די „בית יעקב”-פאָר-קאָנפערענץ אין וואַרשאַ, אויספיהרליכער בע-
ריכט — פון אַנזערע ספּעציעלע קאָראָספאָנדענטען
פורים און די פרוי — זיסקינד
אסתר — שיינדיל מייער
רבנו שלמה יצחק ז"ל (רש"י) — צ-ר
אסתר-א מוסטער פון טעכטער ערציהונג — שבת שיינפעלד
די „בית יעקב” בעוועגונג, אַנאַנסען.

קינדער גאַרטען

דעם ווידען געפּעלט עס נישט — מאיר שוואַרצמאַן
מגילה-טענער — איש-שלום

בילדער:

רש"י ז"ל; הרב דר. פנחס הכהן.

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

„BAJS-JAKOW” — miesięcznik literacko-ortodoksyjny.

WSCHÓD

ZESZYT VII.

ROK II.

TRZĘŚĆ:

Lud Boży — — — Dr. N. Birnbaum.
Rabi Akiba — — — L. Rabinowicz.
Chanukah — — — I. Sz. R.
Z Uśmiechem — — — A. Lonszajn.
Chana i siedmioro dzieci — Sz. Szajnfeld.
— Odpowiedzi redakcji. —

Adres redakcji i administracji „BAJS JAKOW” Łódź, Aleksandrowska 28.

Redaktor i wydawca L. G. Frydenzon.

Tłocznia B-ci Smolarskich, Łódź, Piotrk. 44.